

Тауарлы-материалдық қорлар есебі

Шұғай Айгерім

Тауар қорлары – бұл соңғы тұтынушыға сатылған кезге дейінгі нарықтағы қоғамдық өнімнің бөлігі.

*Шикізат,
заттар,
фабрикат,
қосалқы
бөлшектер*

*Сатуға
арналған
дайын
материалдар
мен басқа да
активтер*

*Аяқталмаған
өндіріс,
материалдар*

Тауарлы-материалдық
қорлар

*Тауарлы-
материалдық
қорлардың
жіктелуі*

- Шикізаттар мен материалдар
- Отын
- Жартылай фабрикаттар

*Материалдық
қорлар
бухгалтерлік
есепте мына
әдістер
негізінде
бағаланады:*

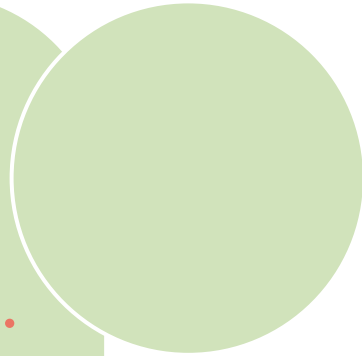
*Қорларды соңғы
сатып алу
бағалары
бойынша бағалау
әдісі - ЛИФО*

*Қорларды
бастапқы сатып
алу бағалары
бойынша бағалау
әдісі - ФИФО*

*Орташа өзіндік
құнын есептеу
әдісі*

*Арнайы
сәйкестендірілген
есептеу әдісі*

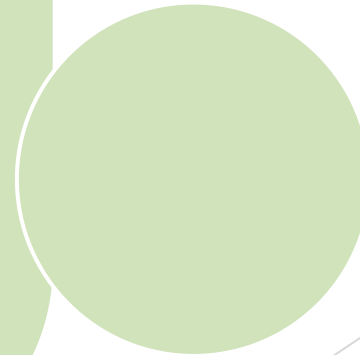
ФИФО әдісі – бос ақыларды алғашқы сатып алу бағасы бойынша бағалау әдісі. Бірінші кезекте сатып алынған құндылықтардың нақты өзіндік құны жұмсалған материалдарға жатқызылады деп есептеледі, яғни бірінші келген – бірінші кетеді.

ЛИФО әдісі - қорларды соңғы сатып алынғандардың бағасы бойынша бағалау әдісі. Соңғы алынған қорлардың өзіндік құны бірінші кезекте жұмсалғандардың құнын анықтау үшін қолданылады, ол ай соңындағы қорлардың өзіндік құны бірінші сатып алынған қорлардың өзіндік құны бірінші сатып алынған қорлардың өзіндік құнымен есептеледі деген тұжырымға негізделген әдіс.

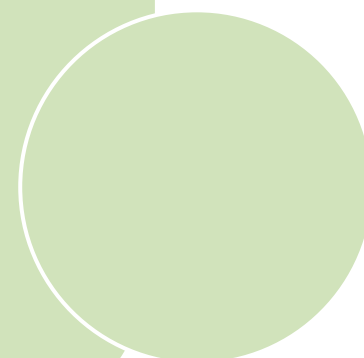
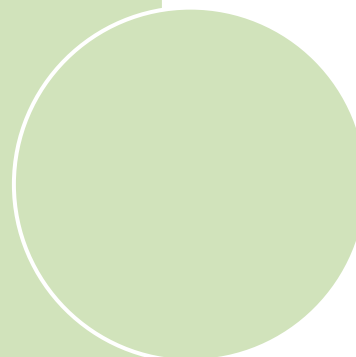
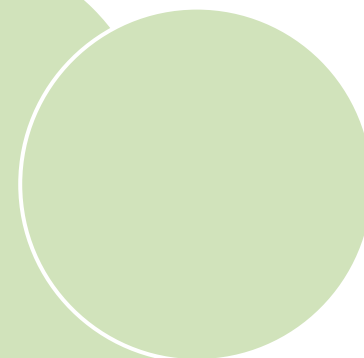

Арнайы сәйкестендірілген есептеу әдісі әдетте бірімен бірін алмастыруға болмайтын немесе кәсіпорында ерекше тәртіппен пайдаланылатын (асыл металдардың, асыл тастардың т.б.) нақтылы бір материалдық қорлардың бағасын есептеуге арналған. Бұл әдіс жұмсалынған материалдар мен істелген жұмыстардың нақты өзіндік құнын есептеп шығаруды көздейді. Сондай-ақ бұл есептеу әдісі сатылып алынғанына немесе кәсіпорынның өзінде өндірілгеніне қарамастан арнаулы жоспарлауға арналған материалдардың өзіндік құнын есептеуге арналған.

Орташа өзіндік құнын есептеу әдісі бойынша кәсіпорынға кіріске алынған әрбір материалдық қорлардың бағасы оның кіріске алынғандағы шоты бойынша бағасын анықтау мүмкін болмаған жағдайда жүргізіледі. Материалдық қорлар түрінің орташа өзіндік құны ұйымдағы материалдардың есепті айдың басындағы қалған қалдығының құнымен ай бойы кіріске алынған материалдар құнының жиынығын материалдардың ай басындағы сандарының қалдығымен ай бойы кіріске алынған тиісті материалдарының сандарының қосындысына бөлу арқылы анықталады.

	Саны (дана)	Бағасы (теңге)	Сомасы (теңге)
А) Қаңтар айының бірінші жұлдызына кәсіпорынның қоймасындағы материалдардың қалдығы	50	100	5000
Қаңтар айында кіріске алынған материалдық қорлар			
1-Топтамада	100	110	11000
2-Топтамада	80	120	9600
3-Топтамада	90	130	11700
4-Топтамада	100	140	14000
5-Топтамада	70	150	10500
Кіріске алынған материалдық қорлардың жиынтығы			
	440	---	56800
Бастапқы қалдықпен қоса есептегендегі қалдығы			
	490	---	61800
Ай бойы материалдық қорлардың шығыс етілгені			
ФИФО әдісімен бағалағанда	250		28200
ЛИФО әдісімен бағалағанда	250		34900
Ай соңындағы материалдық қорлардың қалдығы			
ФИФО әдісімен бағалағанда	240		33600
ЛИФО әдісімен бағалағанда	240		26900